

Oponentský posudek diplomové práce

Název práce: Aristotelova etika ctností a její renesance ve 20. století

Autor práce: Bc. Markéta Podzimeková

Obor studia: Filosofie

Posudek vypracoval: Doc. Mgr. Daniel Heider, Ph.D.

Tématem práce Markéty Podzimekové „Aristotelova etika ctností a její renesance ve 20. století“ je Aristotelova teorie ctností a její „znovuobjevení“ v druhé polovině 20. století u autorů, kteří povětšinou patří do tradice analytické filosofie. Práce se skládá z pěti kapitol. V první autorka stručně podává Aristotelovu klasifikaci věd a charakterizuje hlavní etické přístupy v současné diskusi. V druhé se věnuje dějinnému kontextu Aristotelovy koncepce ctností (sofisté, Sokrates a Platón). V třetí kapitole, kterou společně s kapitolou pátou považuje za hlavní „těžiště“ práce, se diplomantka věnuje Aristotelově etice ctností. Kromě nástinu povahy etiky a jejího předmětu se v této části kol. Podzimeková věnuje také tématu povahy, akvizice a klasifikace ctností. Ve čtvrté, „přechodové“, kapitole se autorka věnuje stručně vývoji etiky ctností v epikurejismu, stoicismu a křesťanství (především v díle Augustina a Tomáše Akvinského). V páté části se autorka věnuje samotnému tématu renesance etiky ctností. Největší prostor je věnován pozici Elisabeth Anscombové, která svou studii z roku 1958 „Modern Moral Philosophy“, jak autorka opakovaně zdůrazňuje, podala rozhodující podnět k renesanci Aristotelovy etiky, a pozici Alasdair MacIntyre, jehož knihu „After Virtue“ lze již dnes považovat za klasické dílo filosofické etiky vůbec. V šesté části konečně autorka shrnuje své poznatky formou komparace Aristotelovy teorie ctností s koncepcemi moderních aristoteliků, a konstatuje, že v hlavních rysech se jejich učení od názorů Stagiritových neliší.

Práce je napsána jasně a srozumitelně. Autorka se nepouští do žádných větších formulačních a myšlenkových „dobrodružství“, a věrně reprodukuje názory Aristotela a dalších představitelů tzv. etiky ctností. Práce je přehledně strukturována. Autorčin styl lze označit za v jistém smyslu minimalistický, avšak, až na dvě významné výjimky, nikoli nepřipustně fragmentarizující. Naopak formulační úspornost dodává četbě jistý spád a poměrně snadnou celkovou uchopitelnost.

První výjimkou, kterou lze považovat za jistou fragmentarizaci, je nedostatečná pozornost věnována pozicím, které jsou aristotelskými etiky ctností kritizovány. Diplomantka sice v páté části při výkladu MacIntyreovy knihy „Ztráta ctností“ věnuje několik stran „Emotivismu“, který představuje nepochybně jednu z neoaristotelismem potíraných koncepcí, nicméně v podkapitole 4. 3. „Odklon od etiky ctností“, která je součástí kapitoly o dějinném vývoji etiky ctností, by čtenář přece jen čekal pojednání o (raně) novověké kritice ctností. Autorka však skokem od Akvinského přechází k metaetice George E. Moora. Na tomto místě, inter alia, postrádáme zejména prezentaci empiristické etiky, která MacIntyrem kritizovaný emotivismus dějinně zakládá. Pokud diplomantka na jiných místech klade takový důraz na

kontextualizaci (viz případ pojednání o Aristotelově teorii), měla by ji podle našeho soudu klást i v případě výkladu „kontrastních“ pozic. Autorčin „minimalismus“ se negativně projevuje také v jejím kusém pojednání v podkapitole 5. 5. „Etika ctností v dílech autorů 20. století“ o názorech P. R. Footové, R. Hursthouseové a M. Nussbaumové. Vyrovnaní se s těmito autorkami na jedné straně zcela jistě nelze považovat za nejšťastnější řešení.

Kromě tohoto kolážovitě referujícího stylu se autorka „dopustila“ také několika nejasných formulací:

1. Na str. 30 označuje potence (vrozené schopnosti) jako „to, jak jsme citům přístupní. Potenci určují, jak jsme schopni se hněvat, soucítit nebo cítit bolest“. Má zde autorka na mysli teorii vrozené afektivity, tj. např. temperamentu, totiž to, zda někdo je sangvinik, anebo spíše flegmatik, apod.?
2. Na str. 36 autorka cituje text L. Predanocycové „Aristotelova koncepcia ctností“. V textu se v případě poznání neproměnného (obecného, nutného) jsoucna, tj. v případě Aristotelově *theoria*, hovoří o „intuitivním pochopení“. V kontextu pozdější, konkrétně pozdně středověké tradice, se užití termínu „intuitivní“ v tomto kontextu jeví jako problematické. Podle této tradice se totiž intuitivní poznání týká poznání konkrétního předmětu „zde a nyní“. Mohla by autorka tento termín, který používá v rámci své citace, vysvětlit?
3. Na str. 38 se nezdá být správné, když autorka říká, že ten „kdo podstupuje nebezpečí a pociťuje při tom nelibost, je nevázaný ...“. Nemělo by tam být spíše „zbabělý“?
4. Na str. 48 se říká, že obnovení etiky ctností přineslo také negativní důsledek v podobě „kdy bylo třeba odlišit samotnou etiku ctností od takzvané teorie ctností, která spadá do ostatních přístupů normativní etiky“. Proč potřeba tohoto rozlišení by měla být důsledkem, „který může být jen těžko chápán jako pozitivní“?
5. Na str. 67 autorka označuje své zařazení rozsáhlé části o Aristotelově etice za neskromné. Proč? Pojednává-li o renesanci Aristotelových autorů, je přece logické, že probere i názor Aristotela.

Kromě těchto nejasností máme také dvě poznámky k překladu. Na str. 20 a na dalších místech autorka překládá „fronésis“ jako „praktická moudrost“. Nebylo by však vhodnější překládat tento termín etablovaným způsobem jako „rozumnost“? Na str. 28 autorka cituje z překladu *Magna moralia* A. Kříže: „... vymyjuje vzruch i povahu ...“. Co zde autorka a překladatel vlastně mají na mysli pod tímto „vzruchem“?

Práce má také řadu drobných formálních nedostatků (překlepy, chybějící slova):

Str. 39: „... by měl jedinec hledat to, **co** odpovídá celkovému ...“; str. 41: „Základem je předpoklad, že lidský rozum, který pochází od Boha, je může sloužit ...“; str. 44: „ ... které se primárně nezabývá ...“; str. 48: „... i jiných autorů než ...“; str. 51: „... ze směrů normativní etiky ...“; str. 52: „Hursthouseová se rovněž věnovala aplikaci ...“; str. 53: „... snažila se o formulaci ...“; str. 69: „... obměny či rozšíření, a zároveň ...“; str. 69: „Další zajímavé ...“

Teologická
fakulta
Faculty
of Theology

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Na závěr musíme říci, že práce celkově vzato představuje solidní počín splňující požadavky kladené na diplomovou práci, který jinak navrhuji hodnotit známkou **velmi dobře**.

Doc. Mgr. Daniel Heider, Ph.D.
V Českých Budějovicích,
dne 30. dubna 2015